

วัฒนธรรมวัยรุ่น

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้ สืบสาวแนวทางการศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นในสังคมวิทยา มานุษยวิทยา และวัฒนธรรมศึกษา นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 1950 เป็นต้นมา โดยชี้ให้เห็นถึงมุมมองต่อวัยรุ่นและวัฒนธรรมวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดในทางสังคมศาสตร์ จากที่เคยวิเคราะห์วัฒนธรรมวัยรุ่นว่าเป็นเพียงหน้าอ้อนของวัฒนธรรมผู้ใหญ่ที่เปราะบางและพร้อมจะเปื่อยเบน ไปสู่การพิจารณาวัฒนธรรมวัยรุ่นในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมเอกเทศที่ไม่จำเป็นต้องผูกติดกับวัฒนธรรมหลักของสังคมเสมอไป ทั้งนี้ข้อถกเถียงเกี่ยวกับวัฒนธรรมวัยรุ่นในยุคหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสำนักวัฒนธรรมศึกษา ได้ช่วยเปิดมุมมองเกี่ยวกับวัฒนธรรมวัยรุ่นที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงของทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ และความขัดแย้งทางชนชั้นที่ซึ่งวัฒนธรรมวัยรุ่นถูกพัฒนาขึ้นเป็นผลผลิตอันสลับซับซ้อนของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมือง งานศึกษาของมานุษยวิทยาในยุคหลัง ได้เปลี่ยนมุมมองวัยรุ่นเสียใหม่ โดยหันมาให้ความสำคัญกับด้านที่เป็นการกระทำมากขึ้น และเชื่อมโยงปฏิบัติการ การแสดงออก การบริโภค ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ในหมู่วัยรุ่นกับแง่มุมต่างๆ ของอัตลักษณ์พื้นที่ และตัวตนของวัยรุ่นอันหลากหลาย นอกจากนี้ บทความยังได้ประมวลงานศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมวัยรุ่น ในแวดวงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาไทยซึ่งยังคงมีจำนวนไม่มากนัก และเป็นปริมนทผลงานศึกษาที่สมควรได้รับการสนับสนุนให้มีการศึกษาที่กว้างขวางยิ่งขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: วัฒนธรรมวัยรุ่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา วัฒนธรรมศึกษา ผู้กระทำการ

Abstract

This article traces the historical development of the study of youth culture within the disciplines of sociology, anthropology, and cultural studies since the 1950s. Studies about youth culture have shifted from the perspective that see this type of culture as a nascent form of adult culture prone to be vulnerable and deviant, to rethink youth culture as something independent from the mainstream culture of the society. Debate on youth culture since the 1990s especially within the field of cultural studies has widened the scope of youth culture study in relation to changes brought about by forces of capitalism and globalization. It also looks at youth culture through lenses of class conflict in the complex political economic context within which youth culture has been formulated. Anthropological study in the late 1990s has emphasized the dimension of practice among the youth and how it relates to action, expression, consumption, as well as group interaction. Anthropologists also pay more attention to diverse identity constructions and spatial meaning as part of the youth cultural experiences. The article also briefly discusses sociological and anthropological studies about youth culture in Thailand which remains relatively limited.

Keywords: youth culture, sociology, anthropology, cultural studies, agency

บทนำ

“วัยรุ่น” “คนหนุ่มสาว” “ผู้เยาว์” เป็นคำที่ใช้แทนกันเมื่อกล่าวถึงคนในช่วงวัยหนึ่งของสังคม คำว่าวัยรุ่น มักถูกนำมาเชื่อมโยงกับมโนทัศน์ว่าด้วยปัจเจกภาพที่มีนัยความหมายในทางจิตวิทยา เราจึงมักได้ยินการพูดถึงวัยรุ่นโดยนำไปผูกโยงกับ “พฤติกรรมวัยรุ่น” “ยาเสพติดกับวัยรุ่น” “วัยรุ่นกับความรุนแรง” ฯลฯ อยู่เสมอ เป็นที่น่าสังเกตว่าความหมายที่ผูกติดกับวัยรุ่นในสื่อสาธารณะทั่วไป มักมีนัยที่สื่อถึงปัญหา การขาดซึ่งเสถียรภาพ ความแปรปรวน ไม่แน่นอน อันกลายมาเป็นภาพลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่ม อย่างไรก็ตาม การมองวัยรุ่นภายใต้กรอบคิดดังกล่าว ไม่น่าจะช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมและความเป็นไปของกลุ่มนี้ในฐานะสมาชิกที่เติบโต มีความคิด ความเข้าใจ และปฏิสัมพันธ์อันหลากหลายในสังคมได้

ในทางสังคมศาสตร์ คำว่า “วัฒนธรรมวัยรุ่น” (Youth culture) มักถูกใช้เพื่อหมายถึงวัฒนธรรมเฉพาะของคนหนุ่มสาวที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของผู้ใหญ่ แม้จะความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีที่มาทางอายุจะปรากฏให้เห็นมาโดยตลอดในประวัติศาสตร์ แต่การตกลึกทางวัฒนธรรมของวัยรุ่น ในฐานะวัฒนธรรมของสังคมประเภทหนึ่งที่มีลักษณะที่แตกต่างทั้งในแง่สไตล์ แฟชั่น ภาษาพูด ดนตรี ฯลฯ ในทวีปอเมริกาและยุโรป เพิ่งเริ่มขึ้นในคริสต์ทศวรรษที่ 1950 เป็นต้นมา ก่อนหน้านี้นั้น การเติบโตจากช่วงเด็กเข้าสู่วัยรุ่นถูกคาดหวังว่าเป็นกระบวนการเติบโตที่เป็นไปตามปทัสถานของวัฒนธรรมของผู้ใหญ่ในสังคม กล่าวสำหรับสหรัฐอเมริกา มาร์เซล เดนซี (Marcel Danesi) ให้ความเห็นว่า การก่อตัวของวัฒนธรรมวัยรุ่นในฐานะวัฒนธรรมเอกเทศนั้นถูกจุดประกายขึ้นจากวรรณกรรมชิ้นเอกของ เจ. ดี. ซาลิงเกอร์ (J.D. Salinger) เรื่อง *The Catcher in the Rye* ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1951 งานชิ้นนี้ของซาลิงเกอร์ให้ภาพของบุคลิกภาพของวัยรุ่นที่มีความคิด ความอ่าน ความใฝ่ฝันเฉพาะของ

ตนเอง ที่ไม่ได้คล้อยตามสังคม ซึ่งต่อมาได้เผยแพร่ไปยังสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นนิตยสาร เพลง รายการโทรทัศน์ และภาพยนตร์ และมีอิทธิพลต่อ คนหนุ่มสาวจำนวนมาก นับแต่ทศวรรษที่ 1950 เป็นต้นมา วัฒนธรรม วัยรุ่นได้เติบโตขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ และผูกโยงกับการใช้ชีวิตที่สัมพันธ์ กับดนตรีและลีลาทางวัฒนธรรมต่างๆ นักประวัติศาสตร์วัฒนธรรมบาง ท่านจึงมักจำแนกยุคสมัยของวัยรุ่นผ่านแนวดนตรีและสไตล์การใช้ชีวิต อาทิ ยุคฮิปปี ยุคพังค์ ยุคดิสโก้ ยุคฮิพฮอป เป็นต้น ซึ่งเชื่อว่า ในแต่ละ ยุคนั้น มีลักษณะที่แตกต่างกันทั้งในเชิงสัญลักษณ์ พิธีกรรม ศัพท์เฉพาะ เสื้อผ้า การตกแต่งร่างกาย ตลอดจนแนวดนตรี เป็นต้น

บทความชิ้นนี้ สำรวจแนวทางการศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นใน สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และวัฒนธรรมศึกษา นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 1950 เป็นต้นมาโดยสังเขป โดยใช้ให้เห็นถึงมุมมองต่อวัยรุ่นและวัฒนธรรม วัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดในทางสังคมศาสตร์ จากที่เคยวิเคราะห์ วัฒนธรรมวัยรุ่นว่าเป็นเพียงหน่ออ่อนของวัฒนธรรมผู้ใหญ่ที่ประาะบาง และพร้อมจะเปื่อยเบน อันเป็นมุมมองซึ่งได้รับอิทธิพลจากสำนักคิดสาย จิตวิทยา ไปสู่การพิจารณาวัฒนธรรมวัยรุ่นในฐานะที่เป็นวัฒนธรรม เอกเทศที่ไม่จำเป็นต้องผูกติดกับวัฒนธรรมหลักของสังคมเสมอไป ทั้งนี้ ข้อถกเถียงเกี่ยวกับวัฒนธรรมวัยรุ่นในยุคหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสำนัก วัฒนธรรมศึกษา ได้ช่วยเปิดมุมมองเกี่ยวกับวัฒนธรรมวัยรุ่นที่เชื่อมโยงกับ การเปลี่ยนแปลงของทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ และความขัดแย้งทางชนชั้น ที่ซึ่งวัฒนธรรมวัยรุ่นถูกพัฒนาขึ้นเป็นผลผลิตอันสลับซับซ้อนของความ สัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมือง งานศึกษาของมานุษยวิทยาในยุคหลัง ได้เปลี่ยนมุมมองวัยรุ่นเสียใหม่ โดยหันมาให้ความสำคัญกับด้านที่เป็นการ กระทำการมากขึ้น และเชื่อมโยงปฏิบัติการ การแสดงออก การบริโภค ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ในหมู่วัยรุ่นกับแง่มุมต่างๆ ของอัตลักษณ์ พื้นที่ และ ตัวตนของวัยรุ่นอันหลากหลาย นอกจากนี้ บทความยังได้ประมวลงาน

ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมวัยรุ่น ในแวดวงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาไทยซึ่งยังคงมีจำนวนไม่มากนัก และเป็นปริมนทผลงานศึกษาที่สมควรได้รับการสนับสนุนให้มีการศึกษาที่กว้างขวางยิ่งขึ้นในอนาคต

สังคมวิทยากับการศึกษาวัยรุ่น

ในทางวิชาการ การศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่น เริ่มต้นในศาสตร์ทางด้านสังคมวิทยาก่อน ในราวคริสต์ศักราชที่ 1950 โดยการศึกษาในยุคแรกได้รับอิทธิพลจากสำนักคิดโครงสร้าง-หน้าที่นิยม (structural-functionalism) โดยพิจารณาวัยรุ่นในฐานะรูปแบบทางวัฒนธรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนผ่านจากช่วงวัยหนึ่ง เข้าสู่สภาพชีวิตของผู้ใหญ่ ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดภาวะความรู้สึกแปลกแยก โดดเดี่ยว ขณะเดียวกันก็มีเสรีภาพอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน และนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมเฉพาะที่ผิดแผกแตกต่างไปจากปทัสถานของสังคม ทาลคอตท์ พาร์สัน (Talcot Parsons) เป็นนักสังคมวิทยาที่ใช้คำว่าวัฒนธรรมวัยรุ่น (Youth culture) ในการอธิบายถึงโลกของหนุ่มสาวที่มีลักษณะเฉพาะที่ได้ถูกหล่อหลอมขึ้นจากบทบาททางเพศและวัยของคนที่กำลังเติบโตเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ โดยแปรสภาพจากเด็กที่เคยถูกควบคุมกำกับด้วยระบบคุณค่าอันเข้มงวดของครอบครัว เข้าสู่วัยเริ่มต้นของผู้ใหญ่ที่ต้องรับผิดชอบตนเอง และเรียนรู้ระบบคุณค่าอื่นๆ นอกเหนือจากศีลธรรมในครัวเรือน ภาวะดังกล่าวส่วนหนึ่งก็สร้างความแปลกแยกอันเนื่องมาจากการแสวงหาการันตีใหม่ที่วัยรุ่นเผชิญเป็นสภาวะที่ไม่ได้ถูกยึดไว้อย่างแน่นอนของปทัสถานครอบครัว (anomie) อีกต่อไป แต่ขณะเดียวกันก็กลายเป็นสนามแห่งเสรีภาพแบบใหม่สำหรับวัยรุ่น ภาวะที่ทั้งแปลกแยกทั้งมีเสรีภาพนี้ได้พัฒนาไปสู่การสร้างวัฒนธรรมวัยรุ่น วัฒนธรรมเฉพาะดังกล่าวยังเป็นผลมาจากความจริงที่ว่า วัยรุ่นเองต่างไปจากผู้ใหญ่ตรงที่ยังไม่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม หรือครอบครัวเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ในสังคม อย่างไรก็ตาม มุมมองเกี่ยวกับวัยรุ่นของพาร์สัน ยังคงมีฐานความคิดมาจากการ

มองว่า วัฒนธรรมหลักในสังคมนั้นเป็นปทัสถานปกติ ส่วนวัฒนธรรมวัยรุ่นเป็นภาวะแทรกซ้อนขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม

สังคมศาสตร์ในสายอาชีวศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสำนักชิคาโก พิจารณาวัยรุ่นผ่านแนวคิดของวัฒนธรรมย่อย ที่มีแนวโน้มความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับอาชญากรรมและความรุนแรง ทั้งนี้ นักสังคมศาสตร์ในสายนี้พิจารณาวัฒนธรรมในฐานะปทัสถาน และระบบคุณค่าของสังคมที่ชี้นำพฤติกรรมและการกระทำของบุคคล โดยที่พฤติกรรมดังกล่าวจะถูกประเมินโดยสังคมและคนส่วนใหญ่อยู่ตลอดเวลา วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ถูกสืบทอดทางสังคมมากกว่าทางชีวะกายภาพ ในแง่นี้ นักสังคมวิทยาเห็นว่า วัฒนธรรมย่อยเป็นวัฒนธรรมเฉพาะประเภทหนึ่งภายในวัฒนธรรมใหญ่ ที่มีปทัสถานและคุณค่าที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ และไม่จำเป็นที่จะเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเปี่ยมเบนไปจากวัฒนธรรมใหญ่เสมอไป วัฒนธรรมย่อยจึงถูกจัดให้เป็นวัฒนธรรมที่แปลกแตกต่างไปจากวัฒนธรรมกระแสหลัก นักสังคมวิทยาจำนวนหนึ่งเห็นว่า ในเขตที่ยากจนของเมือง พฤติกรรมบางประเภทได้ถูกสร้างขึ้นเป็นวัฒนธรรมและส่งผ่านจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ในฐานะที่เป็นกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม อาทิเช่น บทบาทของวีรบุรุษในสลัมที่กล้าหาญในการกระทำการ หรือกระทั่งก่ออาชญากรรม ซึ่งได้กลายมาเป็นแบบของความสำเร็จของวัยรุ่นที่ได้มองเห็นการกระทำเหล่านั้นเป็นเรื่องปกติวิสัยของชีวิตในเขตยากจน ทฤษฎีในสายวัฒนธรรมย่อย เสนอว่า กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเขตยากจนของเมืองสามารถที่จะค้นหาหนทางในการสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมของความเป็นชุมชนเดียวกันได้แม้ในท่ามกลางความรู้สึกแปลกแยกและปราศจากตัวตน งานของฟิชเชอร์ (Fischer 1995) ได้เสนอว่าขนาด ประชากรและความแตกต่างหลากหลายของเมือง ได้ทำให้คนส่วนใหญ่ไม่รู้จักกัน และปราศจากความสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือรับรู้ในตัวตนของกันและกัน กลับเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการสร้างกลุ่มก้อน

ของคนและวัฒนธรรมย่อยขึ้นมา ซึ่งมีความหลากหลายและแตกต่างไปจากวัฒนธรรมใหญ่

งานศึกษาของสังคมวิทยาสำนักชิคาโกในยุคแรกที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นนั้น ให้ความสนใจต่อการรวมตัวกันของวัยรุ่นในรูปแบบที่เรียกว่า แก๊งค์ (Gang) เฟรเดอริก แรชเชอร์ (Frederic Thrasher) ได้นิยามแก๊งค์ว่าหมายถึง กลุ่มที่เกิดขึ้นในภาวะ “ในระหว่าง” ที่รวมตัวขึ้นมาอย่างเป็นธรรมชาติและผสมผสานกันผ่านความขัดแย้ง แก๊งค์ประกอบไปด้วยพฤติกรรมต่างๆ ดังนี้ คือ การเผชิญหน้ากัน การปะทะ การเคลื่อนไหวผ่านพื้นที่ต่างๆ ในลักษณะกลุ่มก้อน ความขัดแย้ง และการวางแผน ผลของพฤติกรรมรวมหมู่นี้ได้แก่ การพัฒนาพฤติกรรมไปสู่ประเพณีปฏิบัติของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระบบศีลธรรมเฉพาะกลุ่ม สำนึกและการรับรู้ร่วมกัน และการผูกพันกับพื้นที่เฉพาะอันเป็นที่รวมกลุ่มของแก๊งค์ (1927:46) แรชเชอร์ เห็นว่าแก๊งค์ก่อกำเนิดขึ้นในช่วงปีแรกๆ ของวัยรุ่น และพัฒนาจากกลุ่มที่คบหาสมาคมกันไปสู่การกระทำกิจกรรมร่วมกันที่ฝ่าฝืนระเบียบของสังคม และเกิดความรู้สึกตื่นเต้นเมื่อเผชิญกับการไม่ยอมรับและต้องการเข้ามาควบคุมจากสังคม แรชเชอร์เห็นเช่นเดียวกับ เดอร์คไคม์ (Durkheim) และเมอร์ตัน (Merton) ที่เห็นว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน และวัฒนธรรมย่อยของแก๊งค์เกิดขึ้นจากรอยปริแตก หรือในพื้นที่ “ในระหว่าง” ของเมืองที่ถูกปล่อยปละทอดทิ้ง และภายในรอยปริแตกภายในของอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาอันสับสนของการเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่นักสังคมวิทยาท่านอื่น เช่น ชอว์ (Shaw 1930) เห็นพ้องกับแรชเชอร์ว่า วัฒนธรรมเหล่านี้ถูกส่งผ่านจากวัยรุ่นชายในรุ่นก่อนสู่รุ่นเยาว์ถัดไปโดยที่ถนนและห้องคูมยังเปรียบเสมือนห้องเรียนสำหรับพวกเขา

นักสังคมวิทยาในสายอาชญาวิทยาเห็นว่าแก๊งค์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเขตรอยต่อของเมืองที่มีสัดส่วนของครอบครัวที่มีเพียงบิดาหรือมารดาทำหน้าที่ในการเลี้ยงบุตรเพียงคนเดียว เป็นครอบครัวที่มีอัตราการทำงานสูง

ขาดซึ่งสวัสดิการทางสังคมและขาดโอกาสทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม นักสังคมวิทยาท่านอื่น เช่น อัลเบิร์ต โคเฮน (Albert Cohen 1955) ซึ่งศึกษาวัยรุ่นในเขตสลัมกลับเห็นว่า วัฒนธรรมเฉพาะของวัยรุ่นชนชั้นล่าง ไม่ได้มีแรงจูงใจมาจากความต้องการด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ในหลายกรณีของการกระทำรวมหมู่ที่ฝ่าฝืนระเบียบของสังคม เช่น การลักขโมย การทำลายข้าวของสาธารณะ อาจเป็นไปเพื่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มให้แน่นแฟ้นผ่านการร่วมในประสบการณ์เดียวกันที่เสี่ยงอันตรายของการกระทำผิดกฎหมาย โคเฮนเห็นว่า วัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นที่ยากจนในเมือง เป็นเสมือนวัฒนธรรมต่อต้านประเภทหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการศึกษาสอนให้ผู้เยาว์สร้างความสำเร็จด้วยการพยายามยกสถานะทางสังคมของตนผ่านการเรียนในสถาบันการศึกษา แต่เมื่อชนชั้นแรงงานส่วนใหญ่ไม่อาจที่จะดำเนินชีวิตด้วยวิถีทางแห่งความสำเร็จเช่นนั้นได้ จึงก่อให้เกิดภาวะของความล้มเหลว และความคับข้องใจต่อสถานภาพอันต่ำต้อย ก่อให้เกิดการตอบโต้ต่อระบบคุณค่าของชนชั้นกลาง ทั้งนี้เพราะระบบคุณค่าของชนชั้นกลางเน้น ความสำเร็จ ความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคล ความก้าวหน้าทางการศึกษา การควบคุมอารมณ์ และการเคารพต่อทรัพย์สินของผู้อื่น จึงกลายเป็นระบบคุณค่าที่มักถูกท้าทายโดยวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นชนชั้นล่าง นอกจากนี้แล้ว วัฒนธรรมวัยรุ่นยังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอีกด้วย

งานศึกษาของแอสตันลีย์ โคเฮน (1972) ในกลุ่มวัยรุ่นในชีกตะวันออกของลอนดอนในต้นคริสต์ศักราชที่ 1970 ได้แสดงให้เห็นวัฒนธรรมย่อยสองประเภทที่ก่อรูปขึ้นในหมู่วัยรุ่นในอังกฤษ คือ ม็อด (Mod) และสกินเฮด (skinhead) โคเฮนเสนอว่า วัฒนธรรมม็อด เป็นปฏิกิริยาที่ตอบโต้ต่ออุดมการณ์แบบใหม่ว่าด้วยความมั่งคั่ง วัยรุ่นชาวม็อด ต้องการแสดงให้เห็นว่าพวกตนมีเงินและรู้ว่าควรที่จะใช้มันอย่างไร ในทางตรงกันข้ามวัยรุ่นชาวสกินเฮดมองย้อนกลับไปยังชุมชนแรงงานในอดีต ซึ่งในแต่ละ

ยุคสมัยของวัยรุ่นชนชั้นล่างต่างก็พยายามต่อสู้เพื่อหางานทำและปรับตัวเข้ากับภาวะตกงาน โคเฮนเห็นว่า วัยรุ่นต่างก็พัฒนาสไตล์ทางวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อปรับตัวต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และต่อต้านต่อระบบคุณค่าของสังคม การวิเคราะห์เช่นนี้เป็นการมองวัยรุ่นชนชั้นแรงงานในฐานะผู้แบกรับภารกิจของการต่อสู้ทางชนชั้น ทั้งนี้ในชีวิตจริง วัยรุ่นทำอะไรได้ไม่มากนักในการเปลี่ยนแปลงสังคม แต่การต่อต้านได้ช่วยสร้างความพึงพอใจส่วนบุคคลขึ้นซึ่งสามารถแสดงออกผ่านสไตล์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ทรงผม ดนตรีและภาษาที่ผิดแผกแตกต่างในวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นแต่ละกลุ่ม สไตล์เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความหมายในด้านลึกที่บ่งบอกถึงการมองสังคมผ่านชนชั้นที่วัยรุ่นสังกัดอยู่

กล่าวโดยสรุป เราอาจใช้การประมวลแนวคิดในการศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นในทางสังคมวิทยาของ มาร์เชล เดนซี (Marcel Danesi 2003) เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่ต่างกันในการวิเคราะห์วัฒนธรรมวัยรุ่นที่แตกต่างและแยกตัวออกไปจากการศึกษาในเชิงจิตวิทยา ทั้งนี้ เดนซีเสนอว่า ทฤษฎีทางวัฒนธรรมที่ศึกษาวัยรุ่น อาจจำแนกได้เป็นสามกระแสคิดสำคัญด้วยกัน โดยกระแสคิดแรก เป็นแนวคิดที่มองวัฒนธรรมวัยรุ่นจากฐานคิดของวัฒนธรรมผู้ใหญ่ โดยมองวัฒนธรรมวัยรุ่นในลักษณะละเมิดฝ่าฝืน ขัดขึ้น หรือกระทั่งคุกคามระบบคุณค่าของสังคมใหญ่ แต่ในที่สุดวัฒนธรรมดังกล่าวจะค่อยๆ ผสมผสานไปกับวัฒนธรรมกระแสหลักในที่สุด กระแสดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในนามของทฤษฎีความตระหนกทางศีลธรรม (Moral panic theory) ผ่านงานของนักคิดอาทิ แสตนลีย์ โคเฮน ซึ่งศึกษาวัฒนธรรมม็อด และร็อกเกอร์ ในกลางทศวรรษที่ 60 กระแสคิดดังกล่าว ยังคงถูกใช้ในการศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นในคริสต์ศักราชที่ 21 เมื่อการก่อตัวของวัฒนธรรมวัยรุ่น และเครือข่ายทางสังคมของวัยรุ่นได้แพร่ขยายไปยังโลกออนไลน์

กระแสคิดที่สอง พิจารณาวัฒนธรรมวัยรุ่นในฐานะสินค้าทาง

เศรษฐกิจและสังคม โดยนักคิดในกลุ่มนี้ได้แก่ โทมัส แฟรงก์ (Thomas Frank 1997) ซึ่งพิจารณาวัฒนธรรมวัยรุ่นที่ผูกโยงกับการขยายตัวของระบบทุนนิยม และโลกาภิวัตน์ ซึ่งได้ทำให้วัฒนธรรมวัยรุ่นในอเมริกาและยุโรปแผ่ขยายตัวไปทั่วโลก สิ่งที่เป็นวัยรุ่นเป็นสินค้าที่ขายได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งได้ทำให้กระแสวัยรุ่นในโลกตะวันตกสามารถกลายเป็นปทัสถานทางวัฒนธรรมวัยรุ่นในระดับโลกได้อย่างง่ายดาย ปัจจุบัน กระแสการครอบงำหรือที่สื่อมักเรียกว่า การคลั่งไคล้ (Fever) ได้กลายเป็นพื้นที่ของการแข่งขันทางการค้าเชิงรสนิยมและแฟชั่น ระหว่างอเมริกัน-ยุโรป ญี่ปุ่น และเกาหลีที่แข่งกันครอบงำปริมาณพลของขายสินค้าในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

กระแสดังกล่าว พิจารณาวัฒนธรรมวัยรุ่นในฐานะที่เป็นมหรสพแห่งการเฉลิมฉลอง (Carnavalesque theater) ที่ซึ่งพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred) ของวัฒนธรรมใหญ่อันทรงอำนาจที่แข็งทื่อและจริงจัง ถูกทำและหมิ่น (Profaned) หรือล้อเลียนด้วยวัฒนธรรมที่มีลักษณะแตกต่างโดยสิ้นเชิง ทฤษฎีในกลุ่มนี้ เดนซีเห็นได้ว่าได้รับอิทธิพลจากงานของมิกฮาอีล บัคติน (Mikhail Bakhtin 1986) ซึ่งช่วยอธิบายให้เห็นว่าเหตุใดการก่อตัวของแบบแผนวัฒนธรรมวัยรุ่นที่แม้จะดูเหมือนทำลายโลกอันศักดิ์สิทธิ์ของวัฒนธรรมกระแสหลัก แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่จำเป็นเสมอไปที่ต้องคุกคามหรือบ่อนทำลายอำนาจของวัฒนธรรมกระแสหลักเสมอไป

สำนักวัฒนธรรมศึกษาและการศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นในฐานะวัฒนธรรมย่อย

การศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นในฐานะวัฒนธรรมย่อยอย่างเป็นระบบและจริงจังได้ถูกพัฒนาขึ้นในศูนย์ศึกษาวัฒนธรรมร่วมสมัย (Center for Contemporary Cultural Studies หรือ CCCS) แห่งมหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮม หรือที่มักรู้จักกันในนามของสำนักเบอร์มิงแฮม ในระหว่างคริสต์ทศวรรษที่ 1970-1980 การศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นของสำนักนี้ได้รับ

อิทธิพลโดยตรงจากวิถีคิดแบบมาร์กซิสต์และสัญญาวิทยา โดยเห็นว่าวัฒนธรรมวัยรุ่นของชนชั้นแรงงานผิวขาวในอังกฤษ เป็นการต่อต้านการครอบงำทางชนชั้นผ่านรูปแบบของสไตล์ทางวัฒนธรรมประเภทต่างๆ เด็กวัยรุ่นชนชั้นแรงงานมักถูกอธิบายโดยนักคิดในสำนักนี้ในฐานะของนักต่อต้านชั่วคราวที่ทำการตอบโต้ต่อสังคมเชิงสัญลักษณ์ อันเป็นการต่อสู้ที่ในระยะยาวแล้วไม่มีทางที่จะชนะได้

ในแง่นี้ สำนักคิดวัฒนธรรมศึกษาได้ทำการตีความทฤษฎีสังคมวิทยาในสายพฤติกรรมศาสตร์เสียใหม่ โดยพิจารณาการเบี่ยงเบนและกระทำผิดกฎหมายของวัยรุ่น (Juvenile delinquency) ไม่ใช่ในฐานะพฤติกรรมปัจเจกบุคคลที่เกิดขึ้นตามวัย หากแต่เป็นพฤติกรรมรวมหมู่ที่เกิดขึ้นภายในและบนพื้นฐานของระบบคุณค่าทางชนชั้นของวัฒนธรรมย่อยที่ตอบโต้ต่อการกดบังคับทางชนชั้น และเป็นการหาทางออกให้กับภาวะของการครอบงำทางโครงสร้างที่วัยรุ่นชนชั้นล่างต้องประสบภาวะการณ์ฝ่าฝืนกฎหมายของวัยรุ่น (Delinquency) จึงถูกตีความใหม่ว่าเป็นการปฏิเสธการครอบงำทางความคิดของระบบคุณค่าชนชั้นกลางว่าด้วยความสำเร็จ งาน และเงิน เป็นการแสดงออกเพื่อตอบโต้ต่อการขาดคุณสมบัติดังกล่าวของวัยรุ่น เป็นการแสดงออกถึงระบบคุณค่าของวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นชนชั้นแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องงาน ความสำเร็จ และเวลาว่าง โดยตีความเสียใหม่ ซึ่งมีความเบี่ยงเบนก็เฉพาะในสายตาของเหล่าชนชั้นกลางเท่านั้น การแสดงออกเหล่านี้เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของการถูกกดบังคับโดยระบบคุณค่ากระแสหลักของชนชั้นกลาง

นักวิชาการในสายวัฒนธรรมศึกษา เห็นว่า มโนทัศน์ว่าด้วยวัยรุ่นมีความเฉพาะเจาะจงและแตกต่าง ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นไม่ใช่กลุ่มคนที่มีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หากแต่แยกความแตกต่างตามลักษณะทางชนชั้น วัฒนธรรมย่อยจึงเปรียบเสมือนทางออกเชิงสัญลักษณ์ที่มีมนต์ขลังต่อการกดทับทางชนชั้นเชิงโครงสร้าง ดังที่ไมเคิล เบรก (Michael Brake)

ได้เสนอไว้ว่า “วัฒนธรรมย่อยเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาาร่วมเชิงประสบการณ์อันเกิดจากความขัดกันเชิงโครงสร้างทางสังคม.... วัฒนธรรมเหล่านี้ได้สร้างรูปแบบของอัตลักษณ์ร่วมที่ซึ่งวัยรุ่นสามารถที่จะบรรลุอัตลักษณ์ปัจเจกของตนได้ภายนอกสิ่งที่ถูกกำหนดจากสังคมว่าด้วยชนชั้น การศึกษา และอาชีพ” (Brake 1985:ix) พอล วิลลิส (Paul Willis) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การแสดงออกทางวัฒนธรรมของวัยรุ่นชนชั้นล่างในกิจกรรมต่างๆ และในรูปแบบต่างๆ อาทิ การแต่งกายที่แหวกแนว การขับซี้รถจักรยานยนต์ด้วยเสียงอันดัง ฯลฯ ไม่ใช่การแสดงออกแบบเหวี่ยงแห แต่เป็นไปอย่างจงใจและตั้งใจ วัยรุ่นเหล่านี้เข้าใจ “ตรรกะ” ทางวัฒนธรรมเป็นอย่างดี อันเป็นการแสดงออกถึงความขัดกันของเงื่อนไขทางสังคม วัตถุอันศักดิ์สิทธิ์อันเป็นหัวใจสำคัญของวัฒนธรรมนอกรีต (Profane) เป็นสื่อของระบบคุณค่าที่ได้ลงรหัสหมายไว้อย่างบรรจงภายในวัฒนธรรมย่อยที่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อต่อต้านวัฒนธรรมกระแสหลัก

วิธีการวิเคราะห์วัฒนธรรมวัยรุ่นของสำนักเบอร์มิงแฮมในยุคต้น ถูกวิจารณ์เรื่อยมาจากนักคิดสายต่างๆ ริชาร์ด เจนคินส์ (Richard Jenkins 1983) ได้เสนอว่า การศึกษาวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นควรจะเปลี่ยนจุดเน้นจากแนวคิดที่ว่าด้วยวัฒนธรรมที่ฝ่าฝืนสังคมหรือวัฒนธรรมเฉพาะไปสู่การยอมรับว่า วัฒนธรรมวัยรุ่นมีความแตกต่างหลากหลายอย่างมากและไม่จำเป็นต้องเป็นไปเพื่อการต่อต้านวัฒนธรรมใหญ่เสมอไป ทั้งนี้สำนักเบอร์มิงแฮมมีแนวโน้มในการวิเคราะห์วัฒนธรรมในแนวการเมืองจนเกินไป และละเลยการรับรู้ของวัยรุ่นเองต่อวัฒนธรรมที่ตนสร้างขึ้นและปฏิบัติการอยู่ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนขาดมิติของข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม สแตนลีย์ โคเฮน (Stanley Cohen 1980) ก็ได้วิพากษ์วิธีการวิเคราะห์วัยรุ่นของสำนักวัฒนธรรมศึกษาว่า “วัยรุ่น” ในมือของนักทฤษฎีในสายวัฒนธรรมศึกษา ไม่สามารถที่จะเป็นวัยรุ่นธรรมดาได้หรือการทำผิดกฎหมายก็ไม่สามารถที่จะมีความหมายเพียงการกระทำที่

ฝ่าฝืนกฎระเบียบเท่านั้นได้ หากแต่มักถูกตีความโดยนัยของการต่อต้านเสมอ หรืออีกนัยหนึ่งคือ วัฒนธรรมศึกษามีแนวโน้มที่จะยึดติดแนวการตีความเชิงต่อต้านเพียงอย่างเดียว สไตล์และรสนิยม จึงมักถูกวิเคราะห์ด้วยเพียงกรอบคิดทางการเมือง โดยลดทอนความหมายในแง่มุมอื่นๆ ลงไป โคเฮนวิจารณ์งานของฮอลล์และเจฟเฟอร์สัน (Hall and Jefferson 1976) และ เฮบดิจ (Hebdige 1979) โดยชี้ว่า ในความเป็นจริงแล้ว ชีวิตตัวตน และอัตลักษณ์ของวัยรุ่นอาจไม่ได้ดำเนินไปตามความคาดหวังของนักทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาเสมอไป (Cohen 1980:xviii) ปัญหาของการตีความเชิงโครงสร้างของนักทฤษฎีเหล่านี้ได้ทำให้วัยรุ่นต้องมาแบกรับภาระทางแนวคิดจนเกินไป ข้อวิจารณ์ดังกล่าวอันที่จริงแล้ว ได้ชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่ขาดหายไปอย่างสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่น กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับการเข้าใจวัฒนธรรมของตัววัยรุ่นเอง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการทำงานภาคสนามกับกลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้ และพยายามเข้าถึงความหมายเชิงอัตวิสัยที่วัยรุ่นมองตนเองและวัฒนธรรมที่ตนได้สร้างหรือมีส่วนร่วม

งานศึกษาวัฒนธรรมย่อยในยุคหลังจึงมุ่งทำความเข้าใจกับมิติในเชิงความหมายที่วัยรุ่นให้กับวัฒนธรรมมากกว่าที่จะยึดยึดความหมายของการต่อต้านไว้ล่วงหน้า ในการศึกษาเรื่อง “The Mat Rokers” ของเชอร์ลีเน นูร์โอรดีน (Shirlene Noordin) ในหมู่วัยรุ่นเชื้อสายมาเลย์ในสิงคโปร์ที่มาจากชนชั้นแรงงาน เป็นกลุ่มชนที่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำ หรือแทบจะไม่มีเลย นูร์โอรดีนพบว่าวัยรุ่นเหล่านี้ได้ใช้วัฒนธรรมของตนตรึงคอกและเฮฟวีเมทัลในการสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมมาเลย์กระแสหลัก ดนตรีดังกล่าวและสไตล์ของวัฒนธรรมร็อกได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยในหมู่วัยรุ่นเหล่านี้ อันเป็นการโต้ตอบกับปัญหาต่างๆ ที่วัยรุ่นเหล่านี้ต้องประสบ และเป็นการสร้างระบบคุณค่าทางเลือกขึ้น วัยรุ่นมาเลย์ในสิงคโปร์ได้ถูกเบียดขับออกจากจากสังคมส่วนใหญ่ พวกเขาจึงออกแบบระบบคุณค่าใหม่ว่าด้วยความสำเร็จและความล้มเหลวด้วยตัวของ

พวกเขาเอง แต่วัฒนธรรมเหล่านี้ก็ไม่ใช่วัฒนธรรมต่อต้าน เนื่องจากวัยรุ่นเหล่านี้ก็ยังคงรักษาคุณลักษณะของวัฒนธรรมกระแสหลักของชาวมาเลย์ไว้ เซอร์ลีนเห็นว่าวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นดังกล่าว จึงเป็นการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ของวัฒนธรรม (Subculture as creative expression) ที่แตกต่างของกลุ่มวัยรุ่นชายขอบที่ดำรงอยู่ควบคู่กันไป หรือไม่จำเป็นต้องขัดแย้งกับวัฒนธรรมกระแสหลักเสมอไป

มานุษยวิทยากับการศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่น

การศึกษาเรื่องวัยรุ่นของมานุษยวิทยาเป็นอันสืบเนื่องมาจากความสนใจเรื่องวัยและระบบวัย และความสนใจในการแบ่งช่วงอายุระหว่างเด็กและวัยรุ่น อย่างไรก็ตาม งานมานุษยวิทยาส่วนใหญ่ในยุคต้นไม่มีใครให้ความสำคัญแก่เด็กและวัยรุ่นนัก เด็กมักถูกกล่าวถึงผ่านหัวข้อเกี่ยวกับการศึกษาแบบแผนการเลี้ยงดูบุตรของมารดา ในขณะเดียวกัน สำนักคิดวัฒนธรรมและบุคลิกภาพนำโดยรูธ เบเนดิกท์ (Ruth Benedict) และมาการเร็ต มีด (Margaret Mead) ซึ่งสนใจกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม ได้จัดวางวัยรุ่นไว้ในตำแหน่งแห่งที่ของเด็กผู้ที่ได้รับสืบทอดวัฒนธรรมและระบบคุณค่าจากผู้ใหญ่ในสังคม ผู้ที่จะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่เมื่อเติบโตขึ้น งานศึกษาคลาสสิกของ Margaret Mead (1928) เรื่อง *Coming of Age in Samoa* ซึ่งเสนอภาพวัยรุ่นชาวซามัวที่แตกต่างจากวัยรุ่นอเมริกัน โดยที่วัยรุ่นเหล่านี้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในกระบวนการเปลี่ยนผ่านที่เป็นไปตามครรลองของสังคม โดยไม่จำเป็นต้องเผชิญกับวิกฤตของการเปลี่ยนผ่านแบบ “Storm and stress” เช่นเดียวกับที่พบในสังคมอเมริกัน ซึ่งได้กลายเป็นแบบแผนสากลในการนิยามวัยรุ่นในฐานะกลุ่มที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรงหรือขัดแย้งกับสังคม งานของมีดนับเป็นข้อค้นพบสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์วัยรุ่นเป็นสิ่งที่มีความหลากหลายและเกี่ยวข้อโดยตรงกับเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละที่

งานของ วิคเตอร์ เทอร์เนอร์ (Victor Turner) ซึ่งศึกษาพิธีกรรมเปลี่ยนผ่านของเด็กหนุ่มชาวแอนด์มบู (Ndembu) จัดเป็นงานในยุคแรกๆ ของมานุษยวิทยาว่าด้วยวัยรุ่น อย่างไรก็ตาม งานเหล่านี้ยังไม่ได้มองวัยรุ่นในฐานะผู้ที่สร้างสรรค์วัฒนธรรมของตนเอง หากแต่เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ของสังคม หรือเป็นผู้ที่ยังไม่เติบโตเต็มที่ อยู่ในขั้นหนึ่งของวงจรชีวิตที่ในที่สุดแล้วก็จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีวัฒนธรรมเช่นเดียวกับสมาชิกอื่นๆ ในสังคม

งานมานุษยวิทยาในยุคหลังได้สลัดพันธแนวคิดโครงสร้าง-หน้าที่นิยมและอิทธิพลของแนวคิดวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ ตลอดจนกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม เพื่อทำความเข้าใจวัยรุ่นจากมุมมองของวัยรุ่นเอง โดยสนใจความคิดและประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของวัยรุ่นที่อาจแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ซึ่งนักมานุษยวิทยาเห็นว่าประสบการณ์ของวัยรุ่นมีความสำคัญในการเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจต่อชีวิตของตนเองต่อไปในอนาคต วัยรุ่นจึงไม่ใช่เพียงผู้ที่กำลังจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ แต่เป็นกลุ่มคนที่มีความคิดและวัฒนธรรมของตนเอง และไม่ใช่เพียงผู้รับทอดวัฒนธรรมจากสังคมเท่านั้น นักมานุษยวิทยาบางท่านได้ตั้งข้อสังเกตว่าการตั้งคำถามในงานวิจัยวัยรุ่นโดยไม่ตระหนักอย่างถี่ถ้วนได้แสดงนัยให้เห็นถึงอคติของวัยในการมองวัยรุ่นได้ เช่น คำถามที่ว่าเมื่อโตขึ้นอยากเป็นอะไร? คำถามดังกล่าวเจือปนด้วยเป้าหมายและการมองชีวิตจากมุมมองของผู้ใหญ่ โดยลืมนึกไปว่าปัจจุบันกาลของชีวิตของวัยรุ่นนั้นมีความสำคัญและมีความหมายในตัวเอง และเป็นช่วงเวลาสำคัญของการเรียนรู้โลก และชีวิต ตลอดจนการสร้างสรรค์วัฒนธรรมซึ่งควรค่าแก่การศึกษาในตัวของมันเอง (Wulff 1995)

นักมานุษยวิทยาเห็นว่าวัยและรุ่น (age and generation) เป็นมโนทัศน์สำคัญที่เชื่อมโยงโดยตรงกับวัยรุ่น แม้ว่าวัยในทางชีววิทยาจะสามารถแบ่งได้ทางวิทยาศาสตร์ แต่รุ่นตามวัฒนธรรม (Cultural generation)

กลับเป็นสิ่งที่มีความผันแปรและหลากหลายอย่างยิ่ง ประสบการณ์ของความเป็นหนุ่มสาวอาจเป็นสากล แต่รูปแบบของประสบการณ์กลับมีความแตกต่างกันอย่างมาก ขึ้นกับลักษณะทางวัฒนธรรม การเมือง และลักษณะเฉพาะของบุคคล นักมานุษยวิทยาจึงพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นและวัฒนธรรม มิใช่ในลักษณะของการสืบทอดทางเดียว หากแต่ด้วยมุมมองที่ว่าผู้คนนั้นต้องรองรับวัฒนธรรม หรือกระบวนการทางวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลา กระบวนการต้องรองรับดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญของการหล่อหลอมวัฒนธรรมวัยรุ่น ซึ่งละเอียดอ่อน ซับซ้อน และหลากหลาย วัยรุ่นที่เยาว์วัย (Young teenager) จึงย่อมมีประสบการณ์ต่างจากวัยรุ่นสูงอายุ (Older teenager) ความต่างในแง่วัยอาจไม่เกี่ยวข้องกับอายุ หากแต่ถูกนิยามผ่านเงื่อนไขของสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมแวดล้อมตัววัยรุ่น อาทิ วัฒนธรรมที่ต่างกันระหว่างวัยรุ่นนักเรียนและวัยรุ่นนักศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ อาชีพบางประเภทก็มีส่วนในการยึดความเป็นวัยรุ่นให้ยาวออกไป เช่นอาชีพนักกีฬา ศิลปิน นักร้อง เป็นต้น งานศึกษาบางชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่า เงื่อนไขเฉพาะทางการเมืองก็มีส่วนในการนิยามความหมายของวัยรุ่น เช่น ในอัลจีเรียหลังได้รับเอกราช ช่วงเวลาของการความเป็นวัยรุ่นจะทอดยาวออกกว่าเดิม ซึ่งแสดงออกผ่านวัฒนธรรมของดนตรีราย (rai) ที่กลายเป็นดนตรีวัยรุ่นที่รับฟังในกลุ่มชนหลายวัย (Schade-Poulsen 1995)

วัฒนธรรมวัยรุ่นยังมีลักษณะเฉพาะในเรื่องของเวลา ทั้งนี้วัฒนธรรมวัยรุ่นเป็นสิ่งที่ถูกจำกัดด้วยเวลาและมักเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มิตรภาพระหว่างเพื่อนในโรงเรียน และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่เพื่อนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขจำกัดของเวลา นักมานุษยวิทยาได้โต้แย้งว่ามิตรภาพในหมู่วัยรุ่น ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวเฉพาะปัจเจกบุคคล หากแต่เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะเป็นการแสดงออกในภาวะชั่วคราวก็ตาม ขณะเดียวกันวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นในหมู่เพื่อน อาทิภาษาเฉพาะของวัยรุ่น ระบบการสื่อสาร การแต่งกาย ฯลฯ เป็นเครื่องมือที่แสดงออกทาง

วัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม ที่อาจเปลี่ยนแปลงเมื่อวัยรุ่นก้าวไปสู่สังคมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างออกไป

วัยรุ่นในฐานะผู้กระทำการทางวัฒนธรรมอันหลากหลาย

งานศึกษาวัยรุ่นในปัจจุบันมองวัยรุ่นในฐานะที่เป็นผู้กระทำการทางวัฒนธรรม มากกว่าที่จะเป็นผู้รับเอาวัฒนธรรมมาจากผู้ใหญ่อย่างว่าง่าย นอกจากนี้แล้ว วัยรุ่นเองมักไม่สังกัดตนเองกับวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างไม่เปลี่ยนแปลง ในทางตรงกันข้าม ความเป็นวัยรุ่นมักหมายถึงการย้ายจากวัฒนธรรมหนึ่งไปอีกวัฒนธรรมหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งๆ อย่างไรก็ดี ก็มีได้หมายความว่าวัฒนธรรมวัยรุ่นจะผสมปนเปเปลี่ยนแปลงกันไปมาโดยไร้ความหมาย หากแต่เป็นการเลือกทางวัฒนธรรมที่วางอยู่บนคุณค่า ความหมาย การปฏิบัติ และสไตล์ของวัยรุ่นเอง ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

แกรนท์ แมคแครกเคน (Grant McCracken) ได้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมวัยรุ่นในปัจจุบัน ดังบันทึกในงานภาคสนามของเขา “เมื่อผมเริ่มพูดคุยกับพวกเด็กผู้หญิงปี-เกิร์ล (b-girls) ก๊อธ (goths) พังก์ (punks) และนักเสกิต (skaters) ผมพบว่าตนเองกำลังนั่งฟังความคิดเห็นทัศนคติ และคุณค่าที่แตกต่างกันอย่างมหาศาล แฟชั่น เสื้อผ้าที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง ความต่างของสิ่งที่ชอบไว้ด้านบน กลายเป็นสิ่งบ่งชี้ของความต่างจากกันนี้ นั่นคือ ความต่างของคุณค่าและมุมมอง” (McCracken 1998) ความหลากหลายและอุดมทางวัฒนธรรมนี้ ถูกเรียกโดยแมคแครกเคนว่า Plenitude อันเป็นคุณลักษณะเฉพาะของโลกร่วมสมัยในปัจจุบัน ที่วัฒนธรรมมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากโลกในค่อนศตวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้ในยุคก่อน วัฒนธรรมวัยรุ่นมีอยู่เพียงไม่กี่ประเภทนัก เพราะหากไม่ใช่วัยรุ่นกระแสหลัก ก็เป็นพวกนิยมเจมส์ ดีน (James Dean) เป็นต้น (McCracken อ้างแล้ว)

แมคแครกเคนได้ยกตัวอย่างคุณค่าและสไตล์อันหลากหลายของวัฒนธรรมวัยรุ่นอเมริกันร่วมสมัยในสองสามทศวรรษที่ผ่านมา อันได้แก่ ฮิปปี (Hippies) ในยุค 1990 นิยามตนเองว่าเป็นผู้นิยมชนบทและธรรมชาติ ความสำเร็จแบบแผน ความเสมอภาค จริงใจ และจิตวิญญาณภายใน ในขณะที่ร็อกเกอร์ (Rockers) นิยมการแสดงออกทางอารมณ์อย่างตรงไปตรงมา ดิบ เร่าร้อน ความรู้สึกเป็นปฏิบัติต่อระเบียบแบบแผนของสังคม บีบอยและเกิร์ล (B-boys and girls) มีวัฒนธรรมคล้ายประติมากรรมใหม่ของร็อกเกอร์ในสไตล์ของชุมชนแออัดอเมริกัน (American Ghetto) ที่แสดงออกถึงความรุนแรงของวัฒนธรรมบนท้องถนน ที่ซึ่งผู้ที่กล้าและแกร่งเท่านั้นจึงอยู่รอด ทั้งยังเป็นการแสดงออกที่ตอบโต้ต่อเงื่อนไขของการเหยียดผิวและความยากจนในย่านแออัดของเมือง ซึ่งต่างไปจากพวก ร็อกเกอร์และฮิปปี ในขณะที่ก๊อธ (Goths) จะเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่แสดงออกในแนวครุ่นคิด ซึมเศร้า มัวหม่น และมักพูดถึงถึงความตายอันสวยงาม แสดงตัวตนราวกับการแสดงบนเวที ด้วยเครื่องแต่งกายเสื้อคลุมสีดำ ผสมสีดำและเขียนขอบตาด้วยสีอันเข้มจัด และพังค์ (Punks) ผู้แสดงตนคล้ายนักบวชจากเอเชียที่ตัดขาดจากโลกชนชั้นกลาง และประกาศให้เห็นถึงความหลอกลวงของความต้องการและมายาคติของโลกทางวัตถุ พังค์จะแสดงออกด้วยรอยสักด้วยมือและการเจาะตามร่างกาย (Body piercings) เพื่อท้าทายวัฒนธรรมสมัยนิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งในทศวรรษของพังค์เป็นดังคุกที่คุมขังมนุษย์เอาไว้ (McCracken อ้างแล้ว)

นอกจากนี้แล้ว การเลือกตีความทางวัฒนธรรมของวัยรุ่นก็ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามนิยามของสังคมส่วนใหญ่เสมอไป งานศึกษาของอัญชลี โคเฮน (Anjalee Cohen) เรื่อง *Youth Culture and Identity: Consumerism, Drugs and Gangs in Urban Chiang Mai, Northern Thailand* (2006) ได้ชี้ให้เห็นถึงความเป็นเอกเทศ และภาวะกระทำการของวัยรุ่นในเมืองเชียงใหม่ ผู้ซึ่งนิยามการเสพยาและการรวมตัวในลักษณะแก๊งค์ที่แตก

ต่างไปจากที่ถูกตีตราจากสังคมในฐานะที่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน และไม่จำเป็นต้องไปที่จะ...การปรับตัวในแง่ลบของวัยรุ่นที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ในขณะที่วาทกรรมว่าด้วยยาบ้าและแก๊งค์วัยรุ่นมักผูกโยงพฤติกรรมดังกล่าวกับการทำลายชาติ หรือการสร้างควมไม่สงบให้กับบ้านเมือง วัยรุ่นกลับเลือกตีความวัฒนธรรมดังกล่าวนอกกรอบของอุดมการณ์ความเป็นพลเมือง หากแต่เข้ากับวัฒนธรรมการบริโภคและการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มสำหรับวัยรุ่นแล้ว มีความสำคัญมากกว่าอุดมการณ์นามธรรมว่าด้วยชาตินิยม

การตัดสินใจในการเลือกวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง หรือการย้ายจากวัฒนธรรมใดไปยังวัฒนธรรมอื่นของวัยรุ่นมีที่มาจากการตัดสินใจที่แตกต่างหลากหลายเช่นเดียวกับตัววัฒนธรรมเอง ที่ไม่จำเป็นต้องมีที่มาเดียวกันเสมอไป ไม่ว่าจะเป็น ความรู้สึกไม่มั่นคง แรงกดดันของเพื่อนในกลุ่ม (Peer pressure) ความต้องการประท้วงสังคม หรือการถูกสื่อชักจูงหรือครอบงำทางการบริโภค งานศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นในยุคหลัง ให้ความสำคัญกับความคิดและการกระทำการเชิงสร้างสรรค์ของวัยรุ่น ที่รับสารทางวัฒนธรรมจากสื่อต่างๆ ผ่านกระบวนการที่มีการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น และมักผลิตสร้างสิ่งใหม่อยู่เสมอ (Productive reception) ซึ่งอาจเป็นการผลิตซ้ำวาทกรรมที่มีอยู่เดิม (Iterative discourse) โดยผสมผสานกับสิ่งใหม่รอบตัว ให้มีความหมายที่ทั้งเหมือนและทั้งต่างไปจากวัฒนธรรมวัยรุ่นเดิม ทั้งนี้ ในโลกยุคปัจจุบันที่การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและเข้มข้นผ่านสื่อใหม่ (New media) เช่น อินเทอร์เน็ต เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ การโฆษณา การไหลเวียนของสินค้าบันเทิง แฟชั่น ของขวัญ เครื่องสำอาง ฯลฯ โลกาภิวัตน์ของวัฒนธรรมวัยรุ่น ตลอดจนการรังสรรค์วัฒนธรรมและความหมายใหม่ๆ ในหมู่วัยรุ่น ได้กลายเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตัดข้ามพรมแดนของวัฒนธรรมชาติ และภูมิภาค ตลอดจนท้าทายเส้นแบ่งเขตทางวัฒนธรรมและกรอบธรรมเนียมปฏิบัติ

ต่างๆ อยู่ตลอดเวลา

งานศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นในไทย

งานศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นในไทยที่สนใจวัยรุ่นในฐานะกลุ่มชนที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีวัฒนธรรมของตนเองยังมีอยู่อย่างค่อนข้างจำกัด และเริ่มต้นในช่วงหนึ่งถึงสองทศวรรษที่ผ่านมา โดยที่ส่วนใหญ่แล้วได้รับอิทธิพลจากกระแสคิดของการศึกษาวัยรุ่นร่วมสมัยที่ฉีกไปจากแนวทางแบบจิตวิทยา ใน คนพันธุ์ป๊อป: ตัวตนคนไทยในวัฒนธรรมสมัยนิยม (2546) พัฒนา กิตติอาษาเห็นว่า สิ่งที่เราเรียกว่าวัฒนธรรมนั้นได้ถูกทำลายโดยกลุ่มชนอันหลากหลาย ซึ่งทำให้วัฒนธรรมไม่ได้ถูกผูกขาดโดยนายของวัฒนธรรมชั้นสูงอีกต่อไป และแน่นอนว่า วัยรุ่นได้กลายเป็นกลุ่มที่ทำลายพื้นที่อันศักดิ์สิทธิ์ของการนิยามวัฒนธรรมดังกล่าว ด้วยการเป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งที่พัฒนาเรียกว่าวัฒนธรรมสมัยนิยม (Pop culture) อันแข็งแกร่งนับตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 2540 เป็นต้นมา นักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาไทย เริ่มหันมาสนใจวัฒนธรรมและการก่อรูปของวัฒนธรรมใหม่ๆ ในหมู่วัยรุ่นมากขึ้น แม้ว่าการศึกษาวัยรุ่นในไทยยังคงจำกัดอยู่แต่ในแบบแผนปฏิบัติการเชิงวัฒนธรรมไม่กี่แบบ และส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมของวัยรุ่นชายในเมืองใหญ่ก็ตามที่ แต่ก็ได้เปิดมุมมองเชิงวัฒนธรรม ที่แตกต่างไปจากประเพณีการศึกษาวัฒนธรรมที่เคยมีมาในสังคมไทย

งานศึกษาของกุลภา วจนสาระ (2544) เรื่อง เซ็นเตอร์พ้อยท์กับ ‘Preteen’: การก่อตัวของวัฒนธรรมวัยแรกรุ่น พิจารณาเซ็นเตอร์พ้อยท์ในการฐานะพื้นที่ปฏิสังสรรค์ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้และเติบโตของวัฒนธรรม กิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่ที่วัยรุ่นมักมาพบปะสังสรรค์และประกอบกิจกรรมร่วมกัน กุลภาเห็นว่าเซ็นเตอร์พ้อยท์นั้นมีลักษณะทั้งคล้ายและทั้งต่างจากพิธีกรรมเปลี่ยนผ่านของวัยรุ่นในสังคมดั้งเดิม และมีบทบาทสำคัญในการผลิตสร้างอัตลักษณ์ของวัยรุ่นในสังคมร่วมสมัย ใน

ขณะเดียวกัน งานของวิริยะ สว่างโชติ (2544) เรื่อง “วัยรุ่นและความ เป็นชายขอบ ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมโลก” ศึกษาการเดินทางของ วัฒนธรรมคอร์ (อันเป็นชื่อเรียกรายการ Core Culture ในเคเบิลทีวี) ซึ่ง รวมเอากิจกรรมกีฬาประเภท Extreme games อาทิ สเก็ตบอร์ด จักรยาน บีเอ็มเอ็กซ์ และวัฒนธรรมฮิพฮอป ดนตรีแร็ป และการเขียนภาพกราฟิตี้ เข้าสู่วงการวัยรุ่นไทย วิริยะเสนอว่าการไหลเวียนของวัฒนธรรมในกระแส โลกเข้าสู่สังคมวัยรุ่นไทยผ่านการบริโภคและปฏิสัมพันธ์กับสินค้านั้น เป็น กระบวนการสลับซับซ้อนที่ไม่ได้เกิดขึ้นในลักษณะของการผลิตซ้ำความ หมายของแหล่งกำเนิดศูนย์กลางตะวันตก และขณะเดียวกัน วงจรการ เดินทางไปมาของวัฒนธรรมในที่ต่างๆ ที่ถูกสร้างและให้ความหมายใหม่ อยู่ตลอดเวลา ทำให้เป็นไปได้ยากที่จะแยกหรือสรุปรวบยอดว่าวัฒนธรรม ไດจริงแท้หรือเลียนแบบ ต่อต้านหรือนำเอาวัฒนธรรมเดิมมาใช้

งานของจันทน์ เจริญศรี (2549) เรื่อง “วัยรุ่น กราฟิตีและนักแต่ง/ แต่งรถ: การใช้เวลาว่างของวัยรุ่นในสังคมแห่งวัฒนธรรมบริโภค” ก็มีข้อ เสนอคล้ายคลึงกับวิริยะ ทั้งนี้ จันทน์เสนอให้มองกราฟิตีในฐานะเวทีแห่ง การต่อสู้ทางสังคมในการนิยามความหมายที่สลับซับซ้อนทางวัฒนธรรม ในหมู่วัยรุ่นชายในเมือง ที่ไม่ได้คงความหมายของการประท้วงสังคมของ ชนชั้นล่างดังเช่นความหมายเดิมที่ก่อกำเนิดในโลกตะวันตกอีกต่อไป ใน ทางตรงกันข้าม กราฟิตีเป็นกิจกรรมยามว่างของวัยรุ่นชนชั้นกลางที่มีทุน และรสนิยม ใช้ศิลปะในการแสดงออกซึ่งตัวตน มีลักษณะกึ่งอาชีพ และ ไม่ยึดโยงกับนโยบายทางการเมือง หรือการวิพากษ์สังคมอีกต่อไป ในขณะที่ ในหมู่วัยรุ่นที่นิยมการแข่งขันแต่งรถนั้น การเข้าสู่วัฒนธรรมการแข่งขัน การ เสพบรรยากาศการแข่งขัน การปรับแต่งรถ และการรวมกลุ่มในหมู่วัยรุ่นที่ นิยมรถและความเร็ว เป็นการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ที่เป็นกระบวนการสำคัญ ในการสร้างตัวตนของวัยรุ่นชายในเมืองใหญ่

นอกจากนี้แล้ว ยังมีงานอีกจำนวนหนึ่งที่พยายามทำความเข้าใจ

วัยรุ่นและวัฒนธรรมของพวกเขาที่ฉีกออกไปจากกรอบคิดที่ว่าด้วยความเปี่ยมเบนทางพฤติกรรมและการสร้างความรุนแรง โดยพยายามวิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอันซับซ้อนที่วัยรุ่นเติบโตและใช้ชีวิตอยู่ บทความเรื่อง “โลกความรุนแรงของวัยรุ่นในบริบทความเป็นเมือง” ของปนัดดา ชำนาญสุข (2551) ได้ชี้ให้เห็นถึงบริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมวัฒนธรรมที่ใช้ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นสภาพครอบครัวที่อ่อนแอในการฝ่าฟันทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม การเน้นการแข่งขันในระบบการศึกษาของโรงเรียน การปล่อยปละละเลยของผู้ปกครอง ตลอดจนความอ่อนแอของกลไกการบังคับใช้กฎหมายในการสร้างบรรทัดฐานในการควบคุมกำกับกระทำความผิดจากการใช้ความรุนแรงเหล่านี้ จึงได้กลายเป็นบริบทสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นในปริมณฑลชายขอบเห็นว่า ความรุนแรงเป็นบริบทที่ปกติสามัญ นอกจากนี้ ปนัดดา ยังได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในการตีความเรื่องความรุนแรงในหมู่วัยรุ่น ซึ่งยึดถือการกระทำการที่รุนแรงเป็นทั้งอัตลักษณ์กลุ่มและอัตลักษณ์เฉพาะบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณค่าในการนิยามความเป็นผู้นำ ศักดิ์ศรี และวัฒนธรรมอุปถัมภ์ ที่แตกต่างไปจากปทัสถานของคนส่วนใหญ่ในสังคมงานชิ้นอื่นๆ ของปนัดดา อาทิ *เร่ร่อน รัก รุนแรง: โลก ชายขอบของนักบิด* ซึ่งศึกษาวัยรุ่นชนชั้นล่างในพื้นที่เดียวกันที่นิยมใช้ความเร็วและการแข่งรถ เป็นพื้นที่ทางสังคมในการแสดงออกของตัวตนของตัวเอง ก็ใช้แนวคิดทำนองเดียวกันในการศึกษาโลกทัศน์และความหมายของกลุ่มเด็กที่มักถูกสังคมประณามว่าสร้างความรำคาญใจและก่อปัญหา โดยเปิดมิติและมุมมองใหม่ๆ ในการเข้าใจวัยรุ่นเหล่านี้ในฐานะปวงชนที่มีชีวิต ความใฝ่ฝันและความต้องการพื้นที่ทางวัฒนธรรมของตนเองไม่ต่างไปจากคนอื่นๆ และที่ซึ่งรสนิยมเฉพาะของวัยรุ่นเหล่านี้ เป็นผลผลิตโดยตรงของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เป็นที่น่าสังเกตว่า งานศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นในไทยหรือกระทั่งในโลก

ตะวันตกส่วนใหญ่มักจำกัดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นของชนกลุ่มใหญ่ในเมือง ไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นชนชั้นกลางหรือชนชั้นล่างก็ตาม โดยยังขาดมิติความแตกต่างทางเพศภาวะ เพศวิถี และชาติพันธุ์ ทั้งนี้ งานศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นชาติพันธุ์กลุ่มน้อยที่เคลื่อนย้ายเข้าสู่เมือง หรือกระทั่งวัยรุ่นชาติพันธุ์ในสังคมนอกเมืองใหญ่มักมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ภาพฉายของวัยรุ่นในสังคมไทยและวัฒนธรรมที่ก่อรูปจากการบริโภคมของพวกเขามีลักษณะที่เป็นกลุ่มก้อนเดียวกันและแบนราบเหมือนกัน มีงานวิทยานิพนธ์บางชิ้นที่พยายามศึกษากลุ่มวัยรุ่นชายขอบที่ไม่เพียงเป็นชนชั้นล่างของสังคมเมือง หากแต่ยังเป็นชาติพันธุ์ชั้นล่างของสังคมไทย อาทิ งานวิทยานิพนธ์ของ จุฬารัตน์ จิตพิทักษ์ (2553) เรื่อง วัยรุ่นชาติพันธุ์ชายขอบกับการปรับตัวในเมืองเชียงใหม่: กรณีศึกษาวัยรุ่นปกาเกอะญอ ซึ่งศึกษาวัยรุ่นปกาเกอะญอกลุ่มต่างๆ ที่เดินทางเข้าสู่เชียงใหม่ด้วยเส้นทางที่แตกต่างกัน และเรียนรู้ที่จะปรับตัวและสร้างวัฒนธรรมของตนเองขึ้นใหม่ ท่ามกลางการพยายามเรียนรู้วัฒนธรรมทันสมัยของเมือง การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเอง ตลอดจนการพยายามเชื่อมโยงตนเองกับสังคมหมู่บ้านที่จากมาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทำให้วัยรุ่นปกาเกอะญอเหล่านี้กลายเป็นผู้ที่ดำรงอยู่ในวัฒนธรรมหลายประเภท ที่ทั้งสร้างแปลกแยก ทั้งสร้างความแปลกใหม่ ในท่ามกลางพื้นที่ของการเรียนรู้ปรับตัวหลายแหล่ง

บทสรุป

ใน Youth, Socialisation and Social Change สเวทลานา คิลโมวา (Svetlana Kilmoval) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีผลกระทบโดยตรงต่อวัฒนธรรมวัยรุ่น ทั้งนี้ ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างช้า การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ของวัยรุ่นจะดำเนินไปในลักษณะที่คล้ายคลึงกับรุ่นพ่อแม่ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างรุ่นที่กำลังเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และรุ่นของบุพการี แต่ในสังคมที่ก้าวเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การ

เปลี่ยนผ่านเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ที่เคयरบรินแทบจะเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้อีกต่อไป ความแตกต่างอย่างมหาศาลระหว่างรุ่นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในบริบทดังกล่าว วัยรุ่นในฐานะปัจเจกบุคคลและในฐานะกลุ่ม จะไม่สามารถตอบสนองต่อแบบแผนทางอัตลักษณ์ของรุ่นบิดามารดาได้ เพราะพวกเขาเหล่านั้นไม่ได้เป็นคนของยุคสมัยนั้นอีกต่อไป และเนื่องเพราะวัยรุ่นเหล่านั้นตระหนักดีว่า พวกเขาไม่สามารถที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตได้อีกต่อไป พวกเขาจึงพยายามแสวงหาอัตลักษณ์ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพวกเขามากกว่า และนี่จึงเป็นที่มาของบทบาทวัยรุ่นในการรังสรรค์วัฒนธรรมใหม่ๆ ขึ้นมาในสังคม

งานศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นในยุคหลัง จึงให้ความสำคัญอย่างมากต่อเงื่อนไขและบริบทของโลกาภิวัตน์ การเชื่อมต่อและไหลเวียนของวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วข้ามพื้นที่และบริบททางสังคม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างฉับไว ที่มีผลต่อการก่อรูปของยุคสมัย และวัฒนธรรมแห่งยุคสมัยที่สัมพันธ์โดยตรงกับความเร็วและสดใหม่ ที่ซึ่งการปะทะสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้ทำให้เส้นแบ่งระหว่างสิ่งที่เรียกว่า วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อยยากที่จะกำหนดได้อย่างชัดเจนตายตัว ดังที่ เจฟ แบริดชอร์ (Geoff Bradshaw) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การเรียกวัฒนธรรมวัยรุ่นว่าเป็นวัฒนธรรมย่อยนั้น เท่ากับเป็นการยอมรับโดยนัยว่า วัฒนธรรมดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมชายขอบภายใต้ความสัมพันธ์อันสูงต่ำระหว่างวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมอื่น แต่ชื่อเรียกภายใต้กรอบคิดดังกล่าวจะยังคงสอดคล้องอยู่หรือไม่ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสวัฒนธรรมที่ซึ่งอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ที่ต่างก็ผลิตสินค้าวัฒนธรรมอย่างไม่เลือกหน้า โดยไม่ได้วางอยู่บนความเคร่งครัดของเส้นแบ่งความเป็นวัฒนธรรมสูงต่ำและวัฒนธรรมวัยรุ่นได้กลายเป็นประเภทของวัฒนธรรมหนึ่งในสังคมที่มีลักษณะพหุลักษณะและเชื่อมโยงกันอย่างไร้พรมแดนมากยิ่งขึ้น เช่นนี้ การแบ่งระหว่างระหว่างวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมรอง จึงไม่น่าจะเป็น

มโนทัศน์ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันนัก จึงเป็นหน้าที่ของนักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาร่วมสมัยในการพัฒนารอบคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมวัยรุ่นที่มีลักษณะที่เป็นพลวัตและซับซ้อนยิ่งขึ้น เพราะในแง่หนึ่ง วัฒนธรรมวัยรุ่นในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ ไม่ได้อิงแอบหรือสืบเนื่องกับวัฒนธรรมเก่าอีกต่อไป หากแต่พัฒนาและก่อตัวในรูปแบบใหม่อยู่ตลอดเวลา แต่ในอีกด้านหนึ่ง การเกิดขึ้นของวัฒนธรรมใหม่ก็ไม่จำเป็นที่จะดำรงอยู่ภายใต้ลำดับชั้นความสัมพันธ์แบบสูงต่ำ คัดจำง เบียดขับเสมอไป ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมวัยรุ่นและวัฒนธรรมอื่นๆ ในสังคมจึงเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องวิเคราะห์และหาแง่มุมที่สลับซับซ้อนไปกว่าความสัมพันธ์ในระนาบเดียวที่คุ้นชินกันมา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กุลภา วจนสาระ. 2546. “เซ็นเตอร์พ้อยท์กับ “Preteen” การก่อตัวของวัฒนธรรมวัยรุ่น” ใน พัฒนา กิตติอาษา มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โดยหาอดีตในสังคมไทยร่วมสมัย กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- จันทน์ เจริญศรี. 2549 “วัยรุ่น กราฟิตีและนักแต่ง/แต่งรถ: การใช้เวลาว่างของวัยรุ่นในสังคมแห่งวัฒนธรรมบริโภค” เอกสารงานวิจัย คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จุฬาร จิตพิทักษ์. 2553. “วัยรุ่นชาติพันธุ์ชายขอบกับการปรับตัวในเมืองเชียงใหม่: กรณีศึกษาวัยรุ่นปกาเกอญอ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิริยะ สว่างโชติ. 2546 “วัยรุ่นและความเป็นชายขอบ ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมโลก” ใน ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล (บรรณาธิการ) ชีวิตชายขอบ: ตัวตนกับความหมาย กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- ปนัดดา ชำนาญสุข. 2552. เร่ง รัก รุนแรง โลกชายขอบของนักบิด กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมแห่งชาติ
- _____. 2551. “โลกความรุนแรงของวัยรุ่นในบริบทความเป็นเมือง วารสารร่วมพฤษ 26(2) กพ.-พค. หน้า69-118
- พัฒนา กิตติอาษา. 2546 คนพันธุ์ป๊อป: ตัวตนคนไทยในวัฒนธรรมสมัยนิยม กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ภาษาอังกฤษ

- Amit-talai, Vered and Helena Wulff (eds.) *Youth Cultures: A Cross-cultural Perspective*, London & New York: Routledge.
- Bakhtin, Mikhael M. 1986. *Speech Genres and Other Late Essays*. Trans. Vern W. McGee. Austin: University of Texas Press.
- Bradshaw, Geoff. 1996 “Majoring the Margins, Minor the norm: Rethinking the Culture Concept with the Grateful Dead,” (<http://theory.eserver.org/margins.html>) (17/2/2011)
- Brake, Michael. 1985. *Comparative Youth Culture: The Sociology of Youth Culture and Youth subcultures in America, Britain and Canada*, London - New York: Routledge&Kegan Paul.
- Cohen, Albert. 1955. *Delinquent Boys. The Culture of the Gang*. Glencoe, Illinois: The Free Press.
- Cohen, Anjalee. 2006. *Youth Culture and Identity: Consumerism, Drugs and Gangs in Urban Chiang Mai, Northern Thailand*. Doctoral Thesis, Macquarie

University, Sydney.

Cohen, Stanley. 1972. "Breaking out, smashing up and the social context of aspiration" In Riven, B. (ed.) *Youth at the Beginning of the Seventies*, London: Martin Robertson.

Cohen, Stanley. 1972. *Folk Devils and Moral Panics: The Creation of the Mods and Rockers*. London: MacGibbon and Kee.

Danesi, Marcel. 2006. *Perspectives on Youth Culture*. Boston: Pearson Education.

Durkheim, E. 1895 *Rules of Sociological Method*. Extracts at <http://studymore.org.uk/xDur.htm>

Fischer, Claude. 1995. "The Subcultural Theory of Urbanism: A Twentieth Year Assessment". *American Journal of Sociology* 101(3), 543—57

Frank, Thomas. 1997. *The Conquest of Cool*. Chicago: University of Chicago Press.

Frederic Thrasher. 1927: *The Gang: A Study of 1,313 Gangs in Chicago*, University Chicago Press

Hall Stuart and Tony Jefferson. 1976. *Resistance through Rituals: Youth Subculture in Post-war Britain*. London: Hutchinson.

Hebdige, Dick. 1979. *Subculture*. London: Methuen.

Jenkins, Richard. 1983. *Lads, Citizens, and Ordinary Kids*, London: Routledge & Kegan Paul.

Kilmova, Svetlana. 1991. "Youth, Socialisation and Social Change: A Research Agenda," in Jerry Eades and Caroline Schwaller (eds.) *Transitional Agendas: Working papers from the Summer School for Soviet Sociologists*, CSAC Monographs: University of Kent at Canterbury.

McCracken, Grant. 1997. *Plenitude: Culture by Commotion*. Periph.:Fluide

Mead, Margaret. 1928. *Coming of Age in Samoa*. New York: Willian Morrow & Company.

Merton, R.K. 1957 (Second edition) *Social Theory and Social Structure* Extracts at <http://studymore.org.uk/xMer.htm>

Noordin, Shirlene, "The Mat Rokers," (http://www.zexus.net/mat_rokers.html) (17/2/2011)

Parson, Talcott. 1942/1964. *Essays in Sociological Theory*, Chicago: Free Press.

Schade-Poulsen, Marc. 1995. "The power of love: raï music and youth in Algeria," in Amit-talai, Vered and Helena Wulff (eds.) *Youth Cultures: A Cross-cultural*

Perspective, London & New York: Routledge.

Shaw, Clifford. 1930. *The Jack Roller: A Delinquent Boy's Own Story*. Chicago: Chicago University Press.

Willis, Paul. 1977. *Learning to Labour*, Farnborough: Saxon House.

Wulff, Helena. 1995. "Introduction," in Amit-talai, Vered and Helena Wulff (eds.) *Youth Cultures: A Cross-Cultural Perspective*, London & New York: Routledge.